

zgolj roparje, ki ga sicer čuvajo vsled gostoljubja, tudi zaslanjajo z lastnim življenjem, če je treba, ali naj se okolnosti kolikaj izpremené, pa ga tudi izplenijo brez pomisleka.

Naposled dospe potnik v Suec, in se prepelje. Od Sueca naprej se vije pot po puščobni, goli pokrajini, memo mlake s palmami obrobljene. Ta slana mlaka se naziva: „Mozesovi studenci“. Tu je treba obstati in se pripraviti na težavno hojo skozi kamenito pustinja, ki se začne pri teh studenih, koder so tudi Izraelci svoje dni potovali. Oh, to je mrtva, zelo čudna priroda, to je, dejal bi, Sahara golega skalovja. Prastara pravljica arabska trdi, da je to grozno skalovje nastalo oni hip, ko se je strdila cela ploha razvihranih in gorostasnih valov lave. Na dolgo in široko, po višinah in nižinah je golo in mrtvo vse. Kamorkoli se okó ozre, same gole stene, globoke izorane grape, temni prepadi in neznan-ske grozne razpokline. Le tu in tam v globokih dolinah leži peska in sipe na debelo, s katerim se veter igra, ter ga nanese včasih sem, včasih tje, da nastanejo holmi, kateri vsaj nekoliko izpreminjajo to sicer nespremenljivo pokrajino. Rastlinje se tu ne more razvijati čisto nič, ker nima ugodnih tal, samo iz poedinih skalnih pok lezejo redke zanikarne rastline. Dežja je tu za čudo malo, in redki vrelci, kateri napajajo male zelenice, diše zgolj po zemeljski smoli in žveplu, kar priča, da smo na vulkanskih tleh.

Po enodnevi, težavni hoji dospe potnik do kraja Vadi Gurundel ali Elim. To je široka, z drevjem zaraščena dolina, ki je kos raja memo poprejne gole, skalnate pustinja. Tu je treba obstati in se pokrepiti, kakor je komu mogoče. Krog studenca rastejo tamarinde, akacije in orjaški dateljni, ali voda nič kaj ni dobra, diši prehudo po zemeljski smoli. Nerad zapusti potnik to zelenico, na kateri morejo vsaj oči počivati, tu na zelenem grmovju in drevju, tam na pisanih cveticah. Zunaj zelenice čaka potnika zopet enolična skalnata pustinja. Toda naprej je treba iti, in pot se čudno zvija po jarkih in dolinah med groznim, fantastično razvitim in razsedlanim skalovjem, ki je tu zelo visoko in strmo, tam nekako posneto in zravnano. Oh, gotovo, to je kos grozne prirode, ki človeka nehoté spominja arabskih strahotnih pripovedk. Še le tedaj, kedar prideš v dolino Fejran, še le tedaj se ti umaknejo grozni obrazi mrtve prirode. V to dolino se pride skozi tesen, rožnoderuč granitov preduh. V zadnjem koncu doline stoji silni Serbal, ki ima na stotine samih špicastih stožkov in skalnatih zob okrog sebe. Bister potok žubori po zeleni, s pisanim cvetjem posejani ravnici, iz palmovih in akacijevih gozdov pa gledajo raztresene hiše, po katerih stanujejo pastirske rodovine, katere so se bile o svojem času naselile v tem pustinskem rajju.

(Konec prihodnjič.)

Politične stvari.

Grof Taaffejeva vlada in podpirojoča jo večina državnega zbora.

V ustavnem življenji nastajajo v teku ustavnega vladanja gotova pravila, katera izvirajo iz narave ustavnega vladanja.

Vladar in njegovi ministri imajo v državah z ustavnim vladanjem ta vrhovni posel deliti med seboj.

V različnih državah se je ustavno življenje po različnosti narodov in po različnosti oseb, ki so v rokah imele krmilo držav, in pa po različnosti razmer razvilo zelo različno.

Predaleč bi zašli, ako bi hoteli tukaj popisavati zgodovino ustav različnih narodov. Dejanska potreba narekuje nam ostati doma, pri našem avstrijskem ustavnem življenji in tudi tukaj ne segati predaleč nazaj v zdavno minule čase.

Pa še celó iz novejših časov hočemo omenjati samo ono, kar je v najožji zvezi z vprašanjem, na katero smo namenjeni pod naslovom teh vrstic odgovorjati danes, namreč o razmeri med sedanjo večino državnega zbora in grof Taaffejevo vlado.

Prejšnje, v obče govoriti, ustavoverne imenovane vlade niso si mogle pridobiti zadovoljnosti in sočutja večine avstrijskih narodov, poglavitno zato ne, ker niso hotele pravične biti vsim avstrijskim narodom, ker so žalile njihovo versko prepričanje, in pa ker niso bile kos, vsi državi na korist rešiti gospodarskih vprašanj. — Ker prejšnje vlade teh točkov niso hotele oziroma ne znale rešiti na korist naše države, morale so se konečno umakniti sedanji Taaffejevi vladi. Ta vlada proglasila je v prestolnem govoru cesarjevem leta 1879. svoj program v tako vzvišenih, pravičnih pa tudi jasnih besedah, da so jo veseli pozdravili različni avstrijski narodi — avstrijski kristijani — ki so ogromna večina državljanov, in pa vsi delujoči krogi kmetovalcev, trgovcev in obrtnikov.

Po šestletnem vladanju grof Taaffejeve vlade, zadovoljni priznamo, da se je izvršil en del njegovega programa, velik del ga je še rešiti, mnogo težkega dela še čaka vlade in državnega zbora. — Vsak prijatelj sedanje sisteme in vlade ima zato tudi dolžnost, preiskavati, je bilo li mogoče, uže v preteklih 6 letih doseči več, kje so vzroki, da se to ni zgodilo. — Najboljši prijatelji in najmočnejše podpore sedanje vlade in sisteme stavili so si to vprašanje, pa so našli tudi odgovor. — Ker so tudi ministri le ljudje s svojimi pogreški in napakami in ker več oči več vidi, zato pravi prijatelj sedanje vlade tudi ne bo prikrival njenih napak. Tudi „Novice“ kazale so uže večkrat napake, ki so se iz časov prejšnjih vlad ohranile tudi pod sedanjo vlado. Napake zadevajo deloma rešitev narodnega vprašanja, deloma notranjo upravo.

Poglejmo samo, kako se je izvršila narodna enakopravnost med Slovenci izrekoma na Primorskem, Koroškem in Štajarskem, deloma tudi na Kranjskem?

Odveč bi bilo v našem listu ponavljati vse pravične tožbe našega naroda iz zadnje dobe. Vprašati pa moramo, je li razumljivo, da se tudi za čas Taaffejevega vladanja nadaljuje nepostavno in zopernaravno ponemčevanje koroških Slovencev v tamošnjih ljudskih šolah, da se dalje pusti in trpi državi pogubno poitalijančevanje slovenske mladine na Primorskem, da razmere šolstva tudi na južnem Štajarskem niso veliko boljše? — O enakopravnosti narodov v uradih celó govoriti nočemo. In ako preiskujemo, kedó je temu kriv, ali ne pridemo po dolgih lestvah šolske uprave, prav gori do vrha, do njene glave, do naučnega ministra barona Conrada, ki po teh prikaznih soditi, očitvidno nima dobre volje, biti nam in državi pravičen. Da naučni minister v resnici noče naše narodne enakopravnosti v šolah, to pričajo neizvršeni sklepi državnega zbora, to kažejo različni odgovori ministri gledé slovenskega šolstva, izrekoma ono znano zvijanje ministrovo na vprašanje dr. Tonklija v budgetnem odseku letos spomladi.

Kako malo pa je minister Conrad v družini sedanje vlade in kot izvrševalec vladnega programa na svojem mestu, to kaže tudi vedenje njegovo nasproti nemškim konservativcem, to kaže izvrševanje novele k ljudskošolski postavi, enako pa tudi gospodarstvo Conradovo na dunajskem vseučilišči, katero je v zadnji budgetni

razpravi izvrstno vznalčil tirolski poslanec, stari politik prof. Greuter. — In kaj ima storiti tem razmeram nasproti prijatelj naše države, prijatelj miru med narodi, prijatelj pravice in prijatelj sedanje vlade in sisteme? — Roke križem držati ali celó hvaliti napake v sicer dobri sistemi, tega ne more in ne sme ujen pravi prijatelj, ampak želeti in prizadevati si mora, da se odpravijo napake z merodajno osebo, kolikor treba, z merodajnimi osebami.

Kdor je gibanje v državnem zboru pazljivo opazoval, temu ne bo težko prepričati se, da je bil oni črv, ki je zadrževal lep razvoj in naravno ojačenje državno-zborske večine minulih 6 let in ki je bil poglaviten vzrok mrženja in nezadovoljnosti v krogih nemških konservativcev nasproti desnici in vladi, v prvi vrsti iskati v duhu sedanje sisteme nasproti upravi naučnega ministerstva.

Nezadovoljneži Lienbacher, Zallinger in še nekaj takih porabili so samo položaj, kateremu pravi vzrok je bilo ravnanje naučnega ministra.

Ako se ozremo na politično upravo po različnih naših deželah, omeriti nam je raznovrstnih stvari, ki so v nasprotju s sedanjo sistemo in katere zadržujejo očividno, da se ne morejo ukoreniniti ona načela v širjih krogih prebivalstva, katera so temeljna podlaga sedanjega vladanja.

Poglavitna zapreka zoper razširjenje načel sedanje vlade, bila je v tem, da je bila prisiljena skoraj brez izjeme vladati s starim vladinim osebjem. Ta zapreka se, kakor razumljivo, ne dá odpraviti čez noč, ker bi bilo predrago, vse one uradnike, ki so deloma z navdušenjem, deloma vsaj radovoljno služili prejšnjim sistemom, vpokojiti ali spustiti iz službe. Pričakovati pa se je smelo po pravici, da se premestijo vsaj oni načelniki deželnih vlad, kateri so se tudi kasneje pokazali nasprotniki sedanje vlade in da se vsaj iz novega namestijo odločni njeni pristaši.

Vsi jasno vidimo, da ima sedanja vlada še zmiraj izrečne svoje nasprotnike na čelu nekaterih deželnih vlad. Preznane so posebno nam Slovencem vse one osebe, katere po vsem prezirajo načela prestolnega govora in druge odločne izjave sedanje vlade.

Ono nasprotovanje izraža se sicer pri vsaki priliki, katera ima kaj bistveno političnega jedra, poglavito pa pri volitvah. In kaj smo doživeli tu pri zadnjih volitvah za državni zbor? Jeli so izvolila štajarska mesta, kjer bi si bili morali politični uradniki v teku 6 let na jugu s pomočjo vladi prijaznega slovenskega, na severu pa s pomočjo konservativnega nemškega prebivalstva pridobiti merodajen vpliv — le enega sedanji vladi prijaznega poslanca? In Primorska za koliko napredovala je v teku 6 let? — Tonkli, Nabergoj, Vitezić in Valussi ohranili so sicer svoje mandate, toda brez zasluge tamošnje vlade.

In pristaši Coroninjevi, ki v najimenitnejših političnih vprašanjih vladi gotovo nasprotujejo, niso se samo vsi ohranili, temveč so lahonskega Payerja zamenjali z odločnim vladinim nasprotnikom knezom Hohenlohejem, čeravno se je smelo soditi, da bi bil zadostoval mali migljaj od strani Pretisove, da bi bil izvoljen vladi prijazen grof Attems.

Koliko more iz prepričanja podpirati sedanjo vlado namestnik tirolski, o tem soditi smo pa gotovo poklicani Slovenci na Kranjskem.

Volitve pokazale so, da liberalci niso le ohranili vseh mestnih skupin, ampak da so si celó priborili mesto poslanca Janeza barona Giovanellija, in vlada celó v kmetijski skupini ni mogla ali hotela konservativcem toliko pripomoči, da bi bil veljavni baron Ign. Giovanelli zmagal proti glasovitemu Zallingerju.

Najbolj pomenljive pa so mestne volitve v sredi skozi in skozi konservativne Gornje-Avstrijske, katera se vlada po uzorih bivšega namestnika Česke, barona Weberja, znanega pristaša levičarjev. V tej deželi propadla sta dva za sedanjo vlado pa tudi ne gledé na vladino sistemo zeló zaslužena ministra grof Falkenhayn in baron Pino. — Minister Pino propadel je, v mestni skupini Steyer, za katero si je pridobil velike zasluge proti čisto nepomenljivemu starčeku Wikhofu. Minister Falkenhayn pa je izgubil svoj dosednji volilni okraj Wels proti svoj čas ne verificiranemu Grossu. Soglasna poročila trdijo, da sta oba ministra propadla s pomočjo uradnikov. Ako je tako, tedaj se pa vendar sme vprašati, kje je ona roka, katera ima skrbeti za soglasno ravnanje političnih uradnikov?

Tako vprašali so se uže prijatelji sedanje sisteme tudi pri drugih prilikah, na priliko, po poskušanih atentatih v Trstu.

Pa kaj se jim je na to odgovorilo. Grof Taaffe ima s predsedništvom dosti posla, on vsega ne more sam in ne vsega na enkrat. — V tem je mnogo resničnega, toda vsaj se dá pomagati.

Kdor grofa Taaffeja osebno pozná, ne more mu odreči velike nadarjenosti, spretnosti, izrekoma pa toliko bistroumnosti, da najbolj zamotana vprašanja zna izgledno rešiti z malimi besedami, in da ne pride z lepo v zadrego, ampak si hitro zna pomagati. — Gotovo pa mu je vsega sedanjega posla v predsedništvu v notranjih zadevah, representance sprejemanja strank in deputacij v toliko preveč, da se za važna politična in osebna vprašanja notranjih zadev pri najboljši volji ne more osebno brigati. Zato nastala je uže v merodajnih političnih krogih večkrat govorica, da grof Taaffe odda posel ministerstva notranjih zadev drugemu, tudi spretnemu pristašu, čula so se uže celó imena grofov Hohenwarta in H. Clama. — Enaka govorica nastala je v vladi prijaznih krogih tudi po zadnjih volitvah, in celó nerazumljivo nam je, kako more razumen človek, ako je v resnici prijatelj sedanje sisteme in hoče njen obstanek v taki izjavi videti Taaffeju nasproten čin.

Da se našim besedam o soglasnem delovanju vladinih organov ne bode podtikalo kaj družega, dostavljamo izrekoma, da mora v političnem delovanju političnih oblastnih vladati soglasje od vrha gori doli do zadnjega uradnika; izrekoma mora biti izključeno nasprotovanje političnega uradnika, kakoršno smo videli v naši deželi pred malo leti, kakoršno nam kaže brnskega namestništva svetovalec Winterholler in kakoršno nam kažejo zgoraj omenjene volitve. — Politične oblastnije morajo paziti, da se ne godijo protipostavnosti, volilcem nasproti varovati imajo prostost volitve, izključena mora biti vsaka sila, v prvi vrsti ona sila oblastnih samih.

Grof Taaffe sam je gotovo pokrovitelj proste volitve in v tem se z njegovimi načeli strinjamo, v napako pa mu moramo šteti, ako dopušča, da njegovi lastni uradniki smejo očividno nasprotovati njegovi sistemi, načelom prestolnega govora, katerim pritrjuje in za katerih izvrševanje se potezava večina državnega zbora.

Glavni poklic večine državnega zbora je tedaj z združenimi močmi in vstrajno delovati na to, da se po besedah cesarjevih na podlagi enakopravnosti pride do miru med narodi, in da se vresničijo vse druge točke prestolnega govora, v ta namen pa tudi odstranijo zapreke, katere nasprotujejo vresničenji očetovske in prevzvišene cesarjeve besede.